

Nr 180.

Av herr **Wallén**, *angående utredning om bankernas inflytande på näringslivet m. m.*

Den 1933 genomförda banklagstiftningsreformen utgår från principen av en viss dualism mellan å ena sidan de stora industriföretagen och å andra sidan näringslivets kreditgivare. Därigenom säkras en viss självständighet åt företagen att på eget ansvar bedriva sin verksamhet. Å andra sidan tillförsäkras sålunda även de kreditgivande penninginstituten en självständigare ställning, när det gäller kreditgivningen och möjligheten att utan sidohänsyn tillämpa principerna för en sund kreditgivning. Möjligheterna till osund spekulation reduceras därav.

I anledning av väckt motion vid 1939 års lagtima riksdag gör riksdagens bankoutskott i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 50 följande uttalande:

»Det är svårt att avgöra, huruvida det är bankerna som behärska industriföretagen eller industriföretagen som behärska bankerna. Den nuvarande strukturen av vårt näringsliv kännetecknas nämligen av en intim sammanblandning mellan bank- och industriintressena, som givetvis är ägnad att medföra en stark koncentration i ledningen av näringslivet.»

Bankoutskottet uttalar även, att det icke underskattar faran för eventuellt missbruk av den finansiella makt, som bankerna representera i vårt ekonomiska liv. Önskvärdheten av positiva åtgärder i syfte att motverka detta betonas även, så till vida, som särskilt framhålles möjligheten att genom åstadkommande av en effektiv statlig konkurrens med de privata bankerna utöva en reglerande verksamhet.

Om således konstateras, att den 1933 genomförda banklagsreformen icke lett till avsett resultat, utan tvärt om helt andra tendenser äro att betrakta som kännetecknande för svenskt näringsliv, har även pekats på behovet av åtgärder i riktning att utöva ett reglerande inflytande på en finansiell makt, som enligt bankoutskottets eget uttalande ingalunda bör underskattas.

Vissa antydningar om linjer för åtgärder till åstadkommande av ett bättre sakernas tillstånd lämnas även.

Vidare har berörts tanken att bank- och fondinspektionens verksamhet, som för närvarande avser att främst tillvarataga insättarnas intressen, bör utökas till att omfatta även uppgiften att ur det allmännas synpunkt beakta, att låntagarnas intressen icke otillbörligt undertryckas.

Dessa uttalanden kunna kanske ge vissa antydningar om ett bakom dessamma befintligt handlingsprogram. Bankoutskottets och riksdagens ställning vid det tillfälle det här är fråga om var emellertid rent negativ, även om antydningar icke saknats att i annat sammanhang än det dåvarande problemet vore värt beaktande. Det är ju även här fråga om ett det moderna

samhällets betydelsefullaste spörsmål. Frågan om storfinansens, bankernas och de stora trustbolagens ställning i samhället är av en betydande aktualitet, ej blott i vårt land utan överallt, där den moderna industrialismen och penninghushållningen florerar. I andra länder än vårt har även storkapitalets och de stora penninginstitutens maktmissbruk skapat problem, som tvungit samhället att genom särskild lagstiftning söka tillvarataga de allmänna intressena och skydda folket mot utsugning. Även om läget i vårt land i mycket är ett annat, äro dock grundproblemen av i viss mån likartad beskaffenhet.

Man bör icke underskatta faran för missbruk av den finansiella makt, som bankerna representera i vårt ekonomiska liv. Den sammanblandning mellan bank- och industriintressen, med därav följande starka koncentration av krafterna inom näringslivet, som ju erkänts utgöra ett kännetecknande drag i vårt näringslivs struktur, innebär en anhopning av kapital och maktresurser, som för näringslivet och samhällsutvecklingen kan medföra mindre lyckliga konsekvenser. I nuvarande läge på penningmarknaden förtjänar understrykas vikten av att låntagarnas intressen på rimligt sätt tillgodoses genom åtgärder från det allmännas sida. Det berörda påpekandet av möjligheten att genom effektiv statlig konkurrens utöva ett reglerande inflytande på de privata bankernas verksamhet synes även värt att uppmärksammas. Ett av bank- och fondinspektionen gjort uttalande i fråga om införande i banklagen av ytterligare straffbestämmelser för överträdelse av dess föreskrifter synes dock icke utgöra tillräcklig anledning för att icke denna fråga skulle tagas under omprövning.

Med åberopande av vad som anförts hemställas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en förutsättningslös utredning angående bankernas inflytande på näringslivet samt angående möjligheterna att begränsa detta inflytande, särskilt med beaktande av låntagarnas berättigade intressen.

Stockholm den 23 januari 1940.

Otto Wallén.